

Remissvar: **SOU 2016:78 Ordning och reda i välfärden**

Västsvenska Handelskammaren, som är en oberoende medlemsorganisation för näringslivet i Västsverige, vill härmed avlämna följande remissvar.

Västsvenska Handelskammarens ställningstagande i korthet:

- Västsvenska Handelskammaren avstyrker förslaget om ett vinsttak för företag inom välfärdssektorn.
- Förslaget om ett vinsttak bromsar innovation och utveckling och förslaget kommer att göra det svårt för välfärdsföretagen att fortsätta bedriva sin verksamhet
- Förslaget kommer att leda till minskad valfrihet för elever, patienter och brukare genom att färre aktörer kommer kunna verka i välfärdssektorn
- Utredningens förslag om ett vinsttak adresserar få av de utmaningar välfärden står inför, utan riskerar tvärtom att försämra välfärdens kvalitet för de som brukar den genom färre aktörer och mer fokus på administration
- Utredningen misslyckas i hög grad med att styrka sin utgångspunkt, att det skulle finnas ett negativt samband mellan vinst och kvalitet. Problemet är inte utförare som är effektiva och lyckas gå med vinst. Problemet är utförare som är ineffektiva och går med förlust.
- Utredningens sätt att mäta "övervinster", genom att räkna på avkastningen på bokfört operativt kapital hos välfärdsbolagen¹ blir vilseledande då välfärdsbolagen uppvisar ett mycket lågt operativt kapital. Observerar man välfärdsföretagens rörelsemarginaler, som är ett mer vanligt sätt att mäta lönsamhet, så finns det få belägg som styrker att privata välfärdsföretag gör så kallade "övervinster". Tvärtom så är välfärdsföretagens rörelsemarginaler i huvudsak lägre än för företag inom tjänstesektorn som utredningen jämför med.
- Inte heller kan det styrkas att välfärdsföretagen inte investerar stora belopp i sin verksamhet, dessa består dock främst av personalinvesteringar och tas därför inte upp som tillgångar i bokföringen. Att Välfärdsbolagen går med övervinst på kvaliténs bekostnad på grund av ett lågt bokfört operativt kapital är därför en felaktig slutsats.
- Med komplicerade regler för beräkning av vinst gör utredningens förslag att revisorn blir viktigare än vårdpersonalen för att verksamheten ska kunna existera

---

¹ Bokfört operativt kapital = Totala tillgångar - Finansiella tillgångar - Likvida medel - Rörelseskulder

De totala tillgångarna i balansräkningen kan sägas bestå av de tre kategorierna i) anläggningstillgångar (t.ex. byggnader och maskiner) ii) finansiella tillgångar (t.ex. aktier) samt avslutningsvis omsättningstillgångar (t.ex. varulager, kundfordringar och likvida medel). Tillgångar som däremot inte bokförs på balansräkningen är t.ex. personal, egenutvecklade varumärken, strukturerade processer och kundrelationer ("mjuka tillgångar") (PwC 2016)

- Västsvenska Handelskammaren välkomnar i grunden utredningens förslag angående tillståndsplikt, ägar- och ledningsprövning samt krav på långsiktighet. Förslaget är välkommet men bör också gälla offentligt drivna verksamheter för att säkra kvalitet och likvärdiga spelregler för såväl välfärdens aktörer som brukare och elever

Vinst är en grundförutsättning för företagandet

Västsvenska Handelskammaren motsätter sig utredningens förslag om ett vinsttak i välfärden. Förslaget innebär med all sannolikhet en kraftig begränsning av företagandet i välfärdssektorn och skulle drabba flera av våra medlemmar, som befår att de tvingas lägga ned verksamheten. Utredningens förslag om ett vinsttak innebär ett mycket stort ingrepp i det fria företagandet. Att företag tillåts göra vinst är en grundförutsättning för att företagandet ska kunna existera, våga växa och kunna hantera nedgångar. Ett sådant ingrepp i företagandet som ett vinsttak kan vi inte ställa oss bakom.

Förslaget adresserar enligt vår mening inte någon av de utmaningar inte minst vårdsektorn står inför i form av köer till mottagning och behandling, bristande kontinuitet och på många håll en orimlig arbetsmiljö för vårdpersonalen. Inget av detta kommer att få sin lösning med nu gällande förslag. Den enda konsekvens utredningens förslag om ett vinsttak leder till är att det kommer bli färre aktörer som kan utföra vård, skola och omsorg och därmed bidra till exempelvis längre vårdköer samt att många populära aktörer inom vården, skolan och omsorgen tvingas lägga ned verksamheten med sämre kvalitet per skattekrona som resultat.

Bokfört operativt kapital som avkastningsmått saknar relevans för välfärdssektorn

PwC har räknat på utredningens ambition att genom sitt 7 % vinsttak på bokfört operativt kapital stävja det man kallar "övervinster" hos välfärdsbolagen. Man har också räknat på vad konsekvenserna för företagen i välfärdssektorn blir vid ett genomförande av 7 % taket på bokfört operativt kapital.

Utredningen konstaterar att välfärdssektorns rörelsemarginaler är lägre än i tjänstesektorn som helhet vilket är den bransch välfärdsutredningen jämför med (SOU 2016:78, s200). Men genom att jämföra lönsamheten i relation till bokfört operativt kapital menar utredningen att lönsamheten i välfärdsföretagen är betydligt större än i tjänstesektorn som helhet och hävdar på basis av detta att det skulle finnas betydande "övervinster" inom välfärdsföretagen. Denna jämförelse har flera brister.

PwC konstaterar att jämförelsen mellan välfärdssektorn och tjänstesektorn saknar relevans. De två grupperna är inte jämförbara då tjänstesektorn som helhet innehåller branscher som, till såväl verksamhet som struktur av tillgångar, är påtagligt olika välfärdsföretagen. Ett bra exempel är kapitalintensiva tjänstebranscher som fastighet och telekommunikation, som dels till skillnad mot välfärdsföretagen har ett högt bokfört operativt kapital och dessutom står för den dominerande delen av hela tjänstesektorn operativa kapital, vilket är det utredningen har jämfört med.

PwC visar att det bokförda operativa kapitalet är mycket lågt bland välfärdsföretagen till skillnad från stora delar av tjänstesektorn. Det beror på att välfärdsbolagen har begränsade behov av anläggningstillgångar (därför att de ofta hyr och inte äger sina lokaler) samt driver en personalintensiv verksamhet. Det stora antalet anställda i vårdföretagen skapar en löneskatteskuld (=rörelseskuld) som därmed minskar det bokförda operativa kapitalet. Sammanfattningsvis visar

jämförelsen från PwC att det inte är relevant att jämföra avkastning på bokfört operativt kapital i välfärdsföretagen med hela tjänstesektorn då variationerna är för stora.

När man jämför välfärdssektorn i relation till andra sektorer framgår också att det är mycket ovanligt med höga vinstmarginaler över tid (PwC, 2016). Jämfört med tjänstesektorn framgår det även i Grant Thorntons utredning att: "välfärdsföretagens rörelsemarginal inte kan påvisas vara högre utan skillnaden består snarare i lägre grad av bundet kapital" (Grant Thornton 2016). Inte heller kan rörelsemarginalen sägas vara anmärkningsvärt hög.

Investeringar i välfärdsbolag fränses i utredningen

Mikael Runsten som skrivit avhandlingen som slutsatserna kring välfärdsbolagens "övervinster" bygger på menar att utredningen vantolkat hans forskning. Hans avhandling behandlar den ekonomiska redovisningens oförmåga att fånga upp vissa typer av satsningar bland företagets tillgångar och att det skapar mätfel. Utifrån detta drar utredningen slutsatsen att denna typ av ofta mjuka tillgångar exempelvis personal inte finns hos välfärdsföretagen trots att det "till och med kan vara den helt dominerade tillgången för ett företag"² (Runsten, Mikael Dagens Industri 2016-11-16). Redovisningen tillskriver dock inte dessa mjuka tillgångar något värde alls, tvärtom kostnadsförs de omedelbart. Runsten påvisar här det orimliga med att dessa investeringar därmed skulle vara värdelösa eller inte finnas enligt utredningens sätt att mäta.

Att välfärdssektorn kännetecknas av "övervinster" är alltså sett ur relativ jämförelse felaktigt och baseras på en jämförelse som inte förefaller relevant (PwC 2016). Utredningens sätt att mäta lönsamhet genom att räkna på välfärdsföretagens bokförda operativa kapital blir således vilseledande när det gängse sättet att mäta lönsamhet är rörelsemarginal. Detta blir särskilt missvisande för välfärdssektorn som uppvisar ett mycket lågt operativt kapital.

Inte heller kan det styrkas i någon del att välfärdsföretagen skulle sakna investeringar i sin verksamhet eller att vinstuttag skulle ske utan att några märkbart större investeringar i verksamheten har skett.

Vinst och kvalitet

En av utredningens centrala delar kan sägas vara att utreda sambandet mellan vinst och kvalitet. Utredningen konstaterar att för att kunna mäta ett sådant samband så krävs effektstudier. Utredningen fastställer att sådana i stort är sällsynta (SOU 2016:78, 255). Övriga undersökningar som utredningen hänvisar till visar på varierande resultat. En utgångspunkt vid vinstreglering bör vara att effekterna av vinst har en så pass negativ effekt på kvalitén så att en vinstreglering kan motiveras. Vi finner det anmärkningsvärt att utredningen valt att gå vidare med ett förslag på vinstreglering baserat på ett underlag som inte kan stärka ett tydligt samband mellan vinst och sämre kvalitet.

Konsekvenser

Vad gäller konsekvenserna av förslaget visar PwC:s analys att 77 % av bolagen i välfärdssektorn blir tvungna att ha ett rörelseresultat under 2 % på grund av dess låga bokförda operativa kapital. 24 % får inte erhålla någon avkastning alls. Utredningen ambition om ett vinsttak blir alltså i praktiken för många ett vinstförbud, som kommer bidra till en kraftig minskning av mångfalden av utförare och

---

² Tillgångar som däremot inte bokförs på balansräkningen är t.ex. personal, egenutvecklade varumärken, strukturerade processer och kundrelationer ("mjuka tillgångar"). Anledningen till att de mjuka tillgångarna inte bokförs på balansräkningen är framförallt att skydda företagets långivare (PwC 2016)

göra det mycket svårt att bedriva företagande i välfärdssektorn särskilt för de små aktörerna vilket vi ser som olyckligt. Det är anmärkningsvärt att också flera av de forskare som utredningen själva anlitat och bygger sina analyser på landar i liknande slutsatser³

En mångfald av utförare inom välfärdssektorn har lett till ökad konkurrens och valfrihet för brukaren samtidigt som det möjliggjort för personalen att byta arbetsgivare från offentlig till privat vilket påverkat lönerna inom välfärden positivt. Samtidigt bidrar dessa välfärdsföretag till vår gemensamma välfärd genom att skapa arbetstillfällen och skapa resurser till vårt gemensamma. Att sätta ett vinsttak som vilka flera påvisat, i praktiken blir ett vinstförbud vore mycket olyckligt och skickar en signal om att företagandets betydelse för samhällsutvecklingen inte är prioriterat.

Vinsttaket drabbar alla men slår hårdast mot mindre aktörer

Utredningen säger inte bara nej till vinst i vården utan det kommer också innebära ett nej till nya idéer och nya sätt hjälpa människor. Ett vinsttak som det föreslagna skapar begränsningar för nya idéer. Idéer om bättre vård, effektivare processer måste ha utrymme att prövas av vårdens experter, personalen nära vårdtagaren, utan att revisorn måste säga stopp eller hitta på sätt att hålla det rapporterade överskottet under taket för de företag som har de resurserna. De små som inte har möjlighet att exempelvis öka sitt bokförda operativa kapital genom att köpa lokaler riskerar i än större utsträckning att tvingas lägga ned. En skicklig revisor ska inte vara viktigare för välfärdsföretaget än en skicklig vårdgivare.

Tillsynsplikt, långsiktighet och ägarprövning för alla aktörer

Vi är av uppfattningen att långsiktiga och likvärdiga spelregler bör gälla för aktörerna inom välfärdssektorn. Utredningens förslag om tillståndsplikt och ägarprövning är välkomna verktyg för att säkra kvalitén och att skattepengar används effektivt. Problemet är utredningens utgångspunkt att det enbart ska gälla privata aktörer. Det riskerar att skapa ett misstänkliggörande utav privata aktörer och snedvrider konkurrensen på ett sätt som vi finner oacceptabelt utifrån både ett näringslivs och medborgarperspektiv.

Vi tillstyrker utredningens förslag om krav på att tillståndsinnehavaren ska ha ekonomiska förutsättningar att uppfylla de föreskrifter som gäller för verksamheten men vill betona att detta riskerar att kraftigt försämrars vid ett vinsttak när man hindras att bygga ekonomisk buffert eller minskar risken för bankgarantier.

Avslutande kommentarer

Västsvenska Handelskammaren avstyrker utredningens förslag om ett vinsttak då det skulle drabba stora delar av företagandet i välfärdssektorn så pass allvarligt att verksamheten lär upphöra, vilket också våra medlemmar inom välfärdssektorn är oroliga över. Utredningen adresserar inte någon av de verkliga utmaningar välfärdssektorn står inför. Förslagen kommer med all sannolikhet leda till minskad konkurrens, färre aktörer och sämre kvalitet och valfrihet för brukarna. I en tid då vårdbehoven snabbt ökar riskerar utredningens förslag att kraftigt minska antal aktörer med sämre välfärd för medborgarna som resultat. Vi som näringslivsorganisation, företrädandes flera branscher vill understryka att ett förslag om vinsttak eller vinstregleringar sänder oroväckande signaler och riskerar förändra spelreglerna för hela näringslivet på ett oroande sätt.

---

³ Se Runsten, Mikael 2016 <http://www.di.se/opinion/mikael-runsten-reepalu-anvander-min-forskning-helt-felaktigt/> Och Landström, Joachim 2016 <http://www.dn.se/debatt/reepalus-vinsttak-leder-till-forstatligad-valfardssektor/>

Vi förutsätter att regeringen inte går vidare med förslaget om vinsttak utan istället fokuserar på välfärdens verkliga utmaningar. Vi bidrar mer än gärna i det arbetet med exempel på hur våra mer än 2800 medlemmar varje dag bidrar till en bättre samhällsutveckling och stärker välfärdens resurser.

Med vänlig hälsning,

Johan Trouvé

VD

Västsvenska Handelskammaren

Referenser

PwC (2016) *Rörelseresultat i välfärdsbolag-en jämförelse.*

PwC (2016) *Avkastning på bokfört operativt kapital i välfärdsbolag.*

Grant Thornton (2016) *Vårdrapporten – Hur mår den privata vård- och omsorgssektorn i Sverige?*